

Natuurrijk waterwerk

Knoop Baggerwerken, Tynaarlo

Natuurherstelprojecten in moerasgebieden zijn de specialiteit die Knoop Baggerwerken in de loop der jaren heeft ontwikkeld. Met unieke machines en zelf ontwikkelde werkmethoden herstelt het bedrijf natte moerasgebieden effectief, zoals hier het herstel van de Weerribben en het project Nieuwkoopse Plassen waarmee Knoop nu bezig is. De manier van werken in de natuur en vooral mét de natuur vergt speciale disciplines.

Een zwarte stern vliegt op als de mannen van Knoop het traject van één van de volgende te graven petgaten alvast onderzoeken. Op de werkkaart is het traject helder, maar er zijn altijd verrassingen, in de ondergrond, in de loop en in de natuur zelf. Op de zwarte stern hadden ze niet meer gerekend zo vlak voor de bouwvak, maar deze nestelt hier nog wel vanwege het late broedseizoen dit jaar. En dus volgt er een gesprek met de ecologen die het project begeleiden en wordt het werk stilgelegd. Vreemd? Nee, het is 'natuurlijk' voor de manier van werken van Knoop. Het is vanuit eigen initiatief melden en direct met de betrokkenen overleggen. Wilt u een nog sterker voorbeeld? Vogels hadden een nest gebouwd in één van de Waterkings die stonden te wachten tot ze 'los' konden. Deze kon blijven staan tot de eitjes waren uitgebroed.

Herstel Nieuwkoopse Plassen

Begin 2012 haalde Jakob Knoop het natuurproject herstel Nieuwkoopse Plassen binnen. Opdracht was om de petgaten te herstellen. De Nieuwkoopse Plassen is een laagveengebied waar de vaste bodem op zeventien meter diepte zit. Voor dit project wordt circa twaalf hectare aan petgaten gegraven. De petgaten worden gegraven in oude rietlandpercelen of percelen waar moerasbos op staat. In totaal gaat het volgens het bestek om het afgraven van circa 100.000 kubieke meter veen. Begin 2012 was de start, met als beoogde einddatum december 2013. Dat lijkt lang, maar je kunt er alleen werken als de natuur het toelaat; niet bij vorst, niet bij vroeg broedende vogels of zoals dit jaar een veel langer doorlopend broedseizoen vanwege de kou. Concreet kun je ongeveer acht maanden aan het werk blijven. Projectleidster Greetje Mast is daar heel helder in. "We werken volgens een RAW-bestek met een ecologisch werkprotocol. Dat betekent aan de ene kant heldere eisen, maar tegelijk flexibel werken en een zorgplicht voor het werk en de natuur zelf", vertelt Greetje. En dus is zij twee dagen per week op locatie om het werk aan te sturen en om met toezieende ecologen te overleggen over werkwijzen en wat kan en mag. "Die twee dagen heb je nodig. Elk petgat heeft zijn eigen verrassingen. We moeten de werkzaamheden en eventueel ook de loop aanpassen aan wat we tegenkomen. Met een boog om zeldzame planten heen gaan, is voor ons heel gebruikelijk."

Greetje runt voor Knoop de binnenlandse baggerwerken. Zij heeft daarvoor zelf dergelijke

bestekken geschreven voor een gespecialiseerd adviesbureau. Zij kent de andere kant en weet heel goed waar het om gaat. Dat geldt ook voor de jongens. Die zijn allemaal opgegroeid in het veen, kennen de terreinomstandigheden en denken van nature mee.

Gespecialiseerde aanpak

Het karwei begon met het ontbossen. Vanwege de drassige omstandigheden gebeurde dat met de eigen Waterking. Het hout is in overleg ter plekke grof geshredderd. De contouren worden aan de petgaten gegraven. Het vrijgekomen materiaal komt op een ril in het petgat te liggen, waarna de petgaten effectiever kunnen worden uitgegraven. In dit geval moet het afgegraven veen worden afgevoerd naar plekken elders in het gebied. Dat gaat niet met beunbakken, omdat waterberoering kans op afkalvende natuurkanten geeft en zo de bijzondere en kenmerkende soorten in het gebied kapot worden gevaren. Daarvoor heeft Knoop een uniek shredder-ponton ontwikkeld dat het afgegraven veen aangelengd met water kan verpompen met een capaciteit van 100 tot 200 kuub per uur, afhankelijk van de afstand. Het shredder-ponton verpompt rietwortels, houtresten, plagsel en veen, in dit geval over een afstand van circa vijf kilometer. Een baggerzuiger is voor dit type werkzaamheden niet geschikt. Er zijn ook diverse projecten waar het afgegraven veen op de ribben kan worden afgezet, zoals mooi te zien is op de openingsfoto bij het herstellen van de Weerribben in de Kop van Overijssel. Voor de afvoer heeft Knoop een persleiding (twaalfduims) liggen. In het natuurgebied wordt gewerkt met naadloos gelaste kunststof persleidingen (ook twaalfduims) die van tevoren op maat worden gelast. Door gebruik te maken van een persleiding worden natuurwaarden in de sloten behouden en worden vaarbewegingen tot een minimum beperkt, evenals de overlast voor recreanten en riettelers.

Rapporteren

Met hoofletters geschreven bij dergelijke projecten is het plannen, vastleggen en rapporteren. Zo gaat het volgens bestek afgraven van het veenpakket om de slappe grond te bereiken op voorgeschreven dieptes. De ondergrond is onvoorspelbaar. Als de jongens merken dat er nog een te dik pakket veen onder zit, melden ze dat. Er wordt gepeild, gemeld en gerapporteerd.

Knoop Baggerwerken

Jakob Knoop runt samen met zijn vrouw Gea het gelijknamige bedrijf in Tynaarlo. Jakob heeft het bedrijf in 1990 opgestart omdat hij markt zag in het slib baggeren. Al snel switchte hij naar natuurprojecten. De fabricage van de Waterking is ontstaan omdat hij geen geschikte amfibische graafmachine kon vinden. Knoop Baggerwerken kent een binnenlandse tak, die nu volledig wordt gerund door Greetje Mast. Het buitenlandse werk runt Jakob Knoop zelf. Hij heeft al jaren langdurige projecten in diverse Afrikaanse landen lopen, maar is ook actief in verschillende Europese landen. Daarnaast heeft hij nog een verhuur- en een handelstak. Het bedrijf heeft een beperkt aantal vaste medewerkers en een 'vaste' groep zzp'ers. Knoop Baggerwerken is ISO- en VCA**-gecertificeerd. Meer informatie: www.knoopdredging.nl.

Overleggen, vastleggen en rapporteren geldt ook voor de aan- en afvoer van materieel; niet altijd eenvoudig in zo'n gebied. Dan gaat het over wat wel kan en wat niet kan gezien de omstandigheden. Buizen klaarleggen of verslepen kan soms wel als er nog niet kan worden gegraven. Als het moet, meldt Greetje de omwonenden wanneer de weg tijdelijk is geblokkeerd. Hetzelfde geldt voor watergangen voor recreanten. Niets kan aan het toeval worden overgelaten in dergelijke natuurgebieden.

Breder

Jakob Knoop heeft het allemaal zelf opgezet en bedacht. Alles zit in zijn bovenkamer en samen met zijn vrouw Gea runt hij het gespecialiseerde bedrijf. De Nederlandse natuurwerken laat Jakob nu geheel over aan Greetje. Hij bemoeit zich met buitenlandse klussen, stuurt de Waterking-poot aan, verleent de nodige consultancy voor langdurige baggerprojecten in Afrika, runt de verhuurtak van het bedrijf en heeft een aparte handelstak opgezet. "We merken al snel dat mensen niet alleen onze Waterking wilden, maar graag een volledig pakket aan materieel en diensten. Daarom heeft het bedrijf zich zo verbreed", vertelt Jakob. Hij heeft nog geen moment heeft nagedacht om ander grondverzetwerk aan te pakken. "Niet ons ding. Wij zijn uniek in ons baggerwerk in natte, waterrijke natuurgebieden. Laat ons daar maar werken", zegt hij. Over de ongunstige arbeidsfilm zit hij ook niet in. "Prima te combineren binnen het eigen bedrijf, bij buitenlandse klussen of in de Waterking-fabriek."

Bij het afscheid toont Greetje met trots nog een foto van een ronde zonnedauw die ze onlangs heeft geschoten. "Zo snel kan de natuur zich herstellen", vertelt ze. Inderdaad, herstellen van de natuur is grillig, onvoorspelbaar, nat, gespecialiseerd werk, dat maar voor een enkeling is weggelegd, maar is tegelijk een natuurlijk bestaan voor wie het ziet.

Tekst: **Gert Vreemann**

Foto's: **Knoop Baggerwerken, Vreemann**

◀ *Uniek is dit 882 kW (1200 pk) sterke shredder ponton, waarmee Knoop het af te voeren materiaal verkleint en verpompt. Deze unit bestaat uit een sneldraaiende shredder in combinatie met een aangepaste pompinstallatie.*

◀ *Veel natuurprojecten beginnen met het ontbossen waar dat gewenst is. Ook dat voert Knoop uit met de Waterking. De grovere bomen gaan eerst door een aangepaste Komptech-langzaamdraaier, zodat dit materieel door het shredder ponton kan worden verwerkt.*

◀ *Voorzichtig omgaan met de natuur staat met hoofdletters geschreven. Vanuit dat oogpunt werkt Knoop met twaalfduims persleidingen in plaats van het materieel met beunbakken af te voeren. Hier worden ze getransporteerd.*

Fabricage Waterking

Knoop heeft de Waterking geheel zelf ontwikkeld en produceert ze in een eigen fabriek in Tynaarlo. De opbouw is op klantwens. Knoop werkt veel met Doosan-opbouw voor de grote 22-26-tonners, voor de kleinere modellen met Takeuchi 175 en Komatsu PC 80. De grote modellen hebben een 15-, 22- of 26-tons kraanopbouw op twee meter brede pontons, allemaal met een verlengde giek. Voor transport wordt het onderstel via twistlocks gedemonsteerd. De kleinste varianten zijn drie meter breed en hebben een achttons opbouw. Inmiddels heeft Waterking er zo'n zestig draaien over de hele wereld. Meer informatie: www.waterking.nl.